

Л.І. Закрутько, А.Є. Горбань, Л.М. Новгородська (Київ)

МОНІТОРИНГ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НАУКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЗА НАПРЯМОМ «КАРДІОЛОГІЯ ТА РЕВМАТОЛОГІЯ» У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ЗА 2008–2011 рр.

Український центр наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи МОЗ України

Наведено результати ретроспективного аналізу основних засобів наукової комунікації за напрямом «Кардіологія та ревматологія» в Україні за 2008–2011 рр. Проаналізовано фактори, які впливають на ефективність проведених наукових форумів. Підвищенню ефективності впровадження нововведень у практику охорони здоров'я сприятиме включення до них посилань на методичні рекомендації (МР), у яких мають бути повністю описані інноваційної технології, що пропонується для впровадження, або на інформаційні листи (ІЛ), які мають містити алгоритм застосування зазначеної технології з посиланням на джерело доказовості. Дослідження кількісних та якісних показників МР та ІЛ виявило необхідність підвищення якості наукової інформації, зокрема, обґрунтування новизни поданої інформації, її відповідності принципам доказової медицини, подання інформації стосовно безпеки та протипоказань до застосування запропонованої медичної технології тощо.

Ключові слова: інформаційне забезпечення напряму «Кардіологія та ревматологія» в Україні, засоби наукової комунікації, наукові медичні форуми, нововведення, методичні рекомендації, інформаційні листи.

Концепцією розвитку охорони здоров'я населення України, затвердженої Указом Президента України від 07.12.2000 р. № 1313/2000, визначено роль медичної науки в реалізації інноваційної політики у системі охорони здоров'я [8].

Наукова, інноваційна діяльність та охорона об'єктів права інтелектуальної власності – це сукупність усіх правових засобів, які забезпечують ефективність реалізації інноваційної моделі розвитку України, а інноваційні процеси в медичній галузі є пріоритетними в розвитку як медичної науки, так і практичної охорони здоров'я в цілому [2].

Модель інноваційної діяльності в охороні здоров'я та розробка засобів наукової комунікації складається з інформаційного забезпечення наукових досліджень та інформаційного забезпечення лікарів практичної охорони здоров'я.

Інноваційна діяльність як складова діяльності наукових закладів передбачає за результатами науково-дослідних робіт (НДР) впровадження нових пропозицій з використанням засобів наукової комунікації, таких як публікації у наукових виданнях, методичні рекомендації (МР), інформаційні листи (ІЛ), реєстри нововведень, рішення науково-практичних

конференцій (НПК), симпозіумів, мережі INTERNET [1;2;4;6].

Інноваційна діяльність в охороні здоров'я не вважається задовільною, якщо зазначені засоби наукової комунікації не базуються на засадах доказовості [7].

Значне збільшення інформаційного потоку за рахунок доступу до мережі INTERNET потребує ретельного аналітичного підходу до існуючих даних у наукових джерелах та неухильного дотримання принципів і вимог доказової медицини [5].

Результати перехресного дослідження «*A cross-sectional study of quality of care measures extracted from electronic medical records and EBM knowledge assessed via a validated questionnaire*», в якому брали участь 74 лікарі та їх 32 558 пацієнтів, хворих на діабет, коронарну хворобу серця та гіпертонію, виявили, що вищий ступінь обізнаності лікарів з доказовою медициною корелює з кращою якістю лікування [17].

За даними МОЗ України, показники захворюваності та поширеності хвороб протягом останніх п'яти років мають стійку тенденцію до зростання [1]. Рівень первинної захворюваності серед усього населення підвищився з 68 962,8 на 100 тис. населення в 2006 р. до 72 255,4 в 2010 р. (на 4,78%). Ще більшими темпами

зросла поширеність хвороб – з 174 577,5 на 100 тис. населення в 2006 р. до 186 786,5 у 2010 р. (на 7,0%).

Серед причин смерті населення України в 2010 р., як і в попередні роки, хвороби системи кровообігу становили 66,6% від загальної кількості померлих, тоді як новоутворення – 12,7%, зовнішні причини смерті – 6,2%, хвороби органів травлення – 3,8% і органів дихання – 2,8%. Зазначені причини смерті були основними за кількістю. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, основними причинами смертності залишаються інфекційні, серцево-судинні та онкологічні захворювання [1;3;4].

Мета роботи – провести моніторинг основних засобів наукової комунікації за напрямом «Кардіологія та ревматологія» у сфері охорони здоров'я України ретроспективною за 4 роки (2008–2011 рр.).

Матеріали та методи

Експертами Українського центру наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи МОЗ України (далі – Центр) проаналізовано такі основні засоби наукової комунікації за напрямом «Кардіологія та ревматологія»: щорічні реєстри з'їздів, конгресів, симпозіумів та НПК (далі – Реєстри наукових медичних форумів); матеріали профільних наукових медичних форумів; Реєстри галузевих нововведень за 2008–2011 рр.; МР, узгоджені МОЗ України, та ІЛ, видані у 2008–2011 рр. Застосовано методи експертної оцінки, статистичного, системного, структурно-логічного та графічного аналізу.

Результати дослідження та їх обговорення

Наукові медичні форуми. Одним із найважливіших засобів ознайомлення спеціалістів певного профілю з новітніми результатами наукових розробок та медичними технологіями є проведення наукових медичних

форумів. Основним засобом координації проведення зазначених заходів у сфері охорони здоров'я є щорічний Реєстр наукових медичних форумів [9–12].

За період 2008–2011 рр. організовано та проведено 53 наукові медичні форуми з висвітлення актуальних науково-практичних питань і досягнень з різних напрямів кардіології та ревматології (інноваційні технології, ультразвукова та функціональна діагностика захворювань серцево-судинної системи, дитяча кардіоревматологія, артеріальна гіпертензія підлітків, сучасні методи лікування артеріальної гіпертензії тощо), (табл. 1).

За цей період проведено: 5 конгресів, 6 симпозіумів, 42 НПК за участю вітчизняних фахівців і спеціалістів країн зарубіжжя (Росія, Білорусь, Болгарія, Казахстан, Латвія, Литва, Німеччина, Австрія, Польща, Чехія, США, Франція, Велика Британія, Італія та ін.).

Щорічна загальна кількість проведених наукових медичних форумів за досліджений період істотно не змінилась, але кількість країн та учасників (вітчизняних та іноземних), які брали участь в їх роботі, щорічно зростала.

Проведення медичних форумів сприяє підвищенню рівня обізнаності лікарів щодо сучасних методів діагностики, лікування, профілактики захворювань серцево-судинної системи. Питання, які обговорюються учасниками форумів, віддзеркалюють актуальні проблеми медичної науки та практичної охорони здоров'я.

Організаторами та співорганізаторами зазначених наукових форумів виступали вищі медичні навчальні заклади та заклади післядипломної освіти МОЗ України (ВМНЗ), наукові установи МОЗ і НАМН України, профільні асоціації та наукові товариства України та інші організації (табл. 2).

Більшість наукових форумів проводилась спільно науковими установами МОЗ та НАМН України, а також медичними громадськими організаціями, що свідчить про співпрацю наукових установ різного підпорядкування.

Таблиця 1

Наукові медичні форуми за напрямом «Кардіологія та ревматологія», проведені в Україні у 2008–2011 рр. (абс.)

Рік	Наукові медичні форуми		
	конгреси	симпозіуми	НПК
2008	1	3	12
2009	2	1	7
2010	1	1	12
2011	1	1	11
Усього	5	6	42

Таблиця 2

Організатори проведення наукових медичних форумів за напрямом «Кардіологія та ревматологія» в Україні у 2008–2011 рр.

№ пор.	Установа-організатор	Проведено наукових медичних форумів			
		2008	2009	2010	2011
<i>Вищі медичні навчальні заклади та заклади післядипломної освіти МОЗ України</i>					
1.	Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці	1	–	–	–
2.	Донецький національний медичний університет ім. М. Горького	1	–	1	1
3.	Запорізька медична академія післядипломної освіти	–	1	1	–
4.	Кримський державний медичний університет ім. С.І. Георгієвського, м. Сімферополь	1	–	–	–
5.	Івано-Франківський національний медичний університет	–	–	1	–
6.	Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, м. Київ	–	1	–	1
7.	Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика, м. Київ	2	2	–	–
8.	Одеський національний медичний університет	–	–	–	1
<i>Науково-дослідні установи МОЗ України</i>					
9.	Український науково-практичний центр дитячої кардіології та кардіохірургії, м. Київ	–	–	–	1
<i>Наукові установи НАМН України</i>					
10.	ДУ «Національний науковий центр Інститут кардіології ім. М.Д. Стражеска НАМН України НАМН України», м. Київ	9	4	10	6
11.	ДУ «Інститут терапії ім. Л.Т. Малої НАМН України», м. Харків	–	1	1	–
12.	ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України», м. Харків	–	–	–1	–
13.	ДУ «Національний інститут серцево-судинної хірургії, ім. М.М. Амосова НАМН України», м. Київ	–	1	–	–
<i>Асоціації України</i>					
14.	Асоціація кардіологів України	1	–	–	2
	Усього	15	10	14	13

За досліджений період найбільшу активність щодо організації медичних форумів різного рівня проявив ДУ «Національний науковий центр Інститут кардіології ім. М.Д. Стражеска НАМН України», м. Київ. За проаналізований період цією установою проведено 29 (54,7%) медичних форумів від усіх заходів.

Загальним недоліком у підготовці та проведенні наукових медичних форумів є те, що їх учасники не завжди проводять аналіз виконання (реалізації) рішень

(резольцій) минулих заходів, що дещо зменшує їх результативність. Ряд наукових форумів – симпозіумів і конференцій – не приймають резолюцій взагалі. Деякі прийняті резолюції не мають суттєвого прикладного значення, тобто не містять у собі пропозицій, які рекомендуються для впровадження в практику охорони здоров'я та медичну науку. Окремі пункти резолюції обов'язково повинні визначати відповідального виконавця (контролюючу особу чи установу) та терміни

реалізації окремих пропозицій резолюції. Частина оргкомітетів по закінченню форуму взагалі не надає до Центру звітних матеріалів, що свідчить про недостатню увагу організаторів заходу до цього питання. Зазначені недоліки впливають на якість та ефективність проведення форумів і свідчать про необхідність підвищення вимог до планування й проведення наукових заходів.

Робота наукового форуму має створювати умови для конструктивної оцінки результатів наукових розробок та їх значення для практики охорони здоров'я, сприяти пришвидшенню впровадження інноваційних пропозицій, обґрунтуванню нових перспективних напрямів наукових пошуків. Цим забезпечується чи не єдиний зв'язок у сучасних умовах науковців з практичними лікарями.

Нововведення. Одним з важливих засобів наукової комунікації є Реєстр галузевих нововведень, який щорічно формується за результатами науково-дослідних робіт, які проводилися установами МОЗ України. Пропозиції Реєстру можуть бути використані в практичній діяльності охорони здоров'я.

За період 2008–2011 рр. Центром сформовано 4 Реєстри галузевих нововведень [13–16], до яких за напрямом «Кардіологія та ревматологія» включено 65 пропозицій (табл. 3).

Від загальної кількості нововведень за даним напрямом 10 з них (15,4%) підготовлено Національним медичним університетом ім. О.О. Богомольця, по 8 (по 12,3%) – Харківським національним медичним університетом та Харківською медичною академією післядипломної освіти. Серед науково-дослідних установ МОЗ України найвагоміший внесок зроблено Українським державним НДІ медико-соціальних проблем інвалідності (м. Дніпропетровськ), яким підготовлено 8 (12,3%) пропозицій.

Аналіз нововведень свідчить, що більшість з них не містить посилання авторів на запропоновані ними МР

Таблиця 3

Загальна кількість нововведень в Україні за медичним напрямом «Кардіологія та ревматологія», 2008–2011 рр. (абс.)

Рік	Нововведення
2008	14
2009	20
2010	10
2011	21
Усього	65

або ІЛ, які є важливими інструментами для забезпечення впровадження в практику охорони здоров'я запропонованих інновацій.

Стан охороноспроможності об'єктів інтелектуальної власності у 47 (72,3%) нововведеннях підтверджено наявністю Патентів на винахід або корисну модель, Свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір (табл. 4).

Щодо кількості охоронних документів об'єктів права інтелектуальної власності, які входять до Реєстрів галузевих нововведень: патентів на винахід – 25 (38,5%), патентів на корисну модель – 19 (29,2%), свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір – 3 (4,6%).

Методичні рекомендації та інформаційні листи. Важливими засобами наукової комунікації є МР, які мають містити повний опис інноваційної (чи удосконаленої) медичної технології, що пропонується для впровадження, з представленням доказової частини, та ІЛ, які мають містити алгоритм застосування інноваційної (чи удосконаленої) медичної технології з посиланням на джерело доказовості. У табл. 5 наведено дані щодо розробки МР та ІЛ за напрямом «Кардіологія та ревматологія» у 2008–2011 рр.

Таблиця 4

Стан охороноспроможності об'єктів інтелектуальної власності, які входять до складу нововведень за напрямом «Кардіологія та ревматологія», 2008–2011 рр. (абс.)

Рік	Нововведення	Охоронні документи на об'єкти інтелектуальної власності, що входять до складу нововведень		
		патент на винахід	патент на корисну модель	свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір
2008	14	1	2	3
2009	20	11	4	-
2010	10	4	2	-
2011	21	9	11	-
Усього	65	25	19	3

Таблиця 5

Загальна кількість методичних рекомендацій та інформаційних листів за напрямом «Кардіологія та ревматологія» у 2008–2011 рр. (абс., %)

Рік	Засоби наукової комунікації	
	МР	ІЛ
2008	8 / 40,0	12 / 33,3
2009	6 / 30,0	8 / 22,2
2010	2 / 10,0	8 / 22,2
2011	4 / 20,0	8 / 22,2
Усього	20 / 100,0	36 / 100,0

За розподілом загальної кількості об'єктів дослідження по роках видно, що найбільше матеріалів підготовлено у 2008 р. – 20 (МР+ІЛ), у наступні роки спостерігалась тенденція до зниження їх кількості (табл. 5).

Проведена ретроспективна оцінка 56 засобів наукової комунікації – 20 МР та 36 ІЛ – за критеріями, які віддзеркалюють якісні та кількісні характеристики наукового матеріалу.

Питома вага МР з проблеми «Кардіологія та ревматологія» становила від загальної кількості МР, узгоджених МОЗ України відповідно кожного року, протягом 2008–2011 рр.: у 2008 р. – 4,1%, у 2009 р. – 3,1%, у 2010 р. – 1,1%, у 2011 р. – 1,9%. Питома вага видання ІЛ за даним напрямом серед загальної кількості виданих ІЛ склала: у 2008 р. – 6,1%, 2009 р. – 6,6%, 2010 р. – 2,9%, 2011 р. – 3,6%. Зазначені кількісні показники невисокі та мають тенденцію до щорічного зниження порівняно з іншими медичними напрямками.

За змістом досліджених матеріалів визначено 5 основних напрямів тематики, а саме: діагностика та лікування захворювань серця, діагностика та лікування артеріальної гіпертензії, ревматологія, метаболічний синдром та інші (табл. 6).

Найбільше МР (10) та ІЛ (23) присвячено діагностиці та лікуванню захворювань серця.

Перелік установ-розробників МР і ІЛ за напрямом «Кардіологія та ревматологія» в Україні у 2008–2011 рр. наведено у табл. 7.

Аналізуючи активність установ, науковцями яких підготовлено МР та ІЛ, слід зазначити, що за останні 4 роки їх було всього 18, серед яких ВМНЗ – 13. Найбільше МР підготовлено науковцями Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика – 7 (35,0%) та ДУ «Національний науковий центр Інститут кардіології ім. М.Д. Стражеска НАМН України» – 5 (25,0%). Найбільше ІЛ підготовлено науковцями ДУ «Національний науковий центр Інститут кардіології ім. М.Д. Стражеска НАМН України» – 12 (33,3%) та Івано-Франківського національного медичного університету – 9 (25,0%).

Якісна оцінка зазначених засобів наукової комунікації за критеріями, що ґрунтуються на засадах доказової медицини, подана в табл. 8.

За даними табл. 8, найбільш поширеними невідповідностями засадам доказової медицини при формуванні МР є такі: не визначені методи дослідження – у 65,0% випадків; недостатня повнота опису запропонованої інноваційної технології – у 45,0%; не обґрунтовані переваги запропонованої інноваційної (чи удосконаленої) технології щодо існуючих анало-

Таблиця 6

Основні напрями тематики і кількість методичних рекомендацій та інформаційних листів за напрямом «Кардіологія та ревматологія» в Україні у 2008–2011 рр., (абс. / %)

№	Напрямок	МР	ІЛ
1.	Діагностика та лікування захворювань серця	10 / 50,0	23 / 63,9
2.	Діагностика та лікування артеріальної гіпертензії	6 / 30,0	6 / 16,7
3.	Ревматологія	2 / 10,0	5 / 13,9
4.	Метаболічний синдром	–	2 / 5,5
5.	Інші	2 / 10,0	–

Таблиця 7

Установи-розробники методичних рекомендацій та інформаційних листів за напрямом «Кардіологія та ревматологія» в Україні у 2008–2011 рр. (абс.)

№ пор.	Установа	МР	ІЛ
<i>Вищі медичні навчальні заклади та заклади післядипломної освіти МОЗ України</i>			
1.	Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці	1	1
2.	Дніпропетровська державна медична академія	3	1
3.	Запорізька медична академія післядипломної освіти	–	1
4.	Запорізький державний медичний університет	1	4
5.	Івано-Франківський національний медичний університет	–	9
6.	Луганський державний медичний університет	1	–
7.	Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика, м. Київ	7	1
8.	Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, м. Київ	1	–
9.	Національний фармацевтичний університет, м. Харків	1	–
10.	Одеський національний медичний університет	–	1
11.	Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського	–	5
12.	Харківська медична академія післядипломної освіти	2	–
13.	Харківський національний медичний університет	1	
<i>Науково-дослідні установи НАМН України</i>			
14.	ДУ «Інститут геронтології ім. Д.Ф. Чеботарьова НАМН України», м. Київ	1	–
15.	ДУ «Інститут терапії ім. Л.Т. Малої НАМН України», м. Харків	2	–
16.	ДУ «Національний науковий центр Інститут кардіології ім. М.Д. Стражеска НАМН України», м. Київ	5	12
<i>Науково-дослідні установи МОЗ України</i>			
17.	Український НДІ соціальної і судової психіатрії та наркології, м. Київ	1	–
<i>Інші установи</i>			
18.	Державна наукова установа «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини» Державного управління справами, м. Київ	–	1

Примітки. * Загальна кількість МР – 20, за розподілом по установах – 27, тому що у підготовці частини МР брали участь декілька установ-розробників.

гів – у 80,0%; не чітко визначені показання для застосування запропонованої інноваційної технології – у 95,0% МР; не підтверджена охороноспроможність МР як об'єкту права інтелектуальної власності – у 95,0% випадків; не обґрунтована необхідність використання патентованих назв лікарських засобів – у 75,0% МР; нечітко викладені висновки – у 55,5% МР. У всіх без винятку МР (у 100,0% випадків) немає посилань на використані методи статистичної обробки, нечітко визначені очікувані результати після впрова-

дження запропонованої інноваційної технології та немає інформації про безпечність її застосування.

Найбільш поширеними невідповідностями засадам доказової медицини при формуванні ІЛ виявлено такі: не визначені методи дослідження – у 47,2% випадків; не визначені критерії відбору об'єктів дослідження – у 80,6%; не визначені патологічні стани за МКХ-10 – у 91,7% ІЛ; кількість об'єктів дослідження недостатня для проведення статистичного аналізу та немає посилань на використані методи статистичної

Таблиця 8
Показники якісної оцінки методичних рекомендацій та інформаційних листів
за напрямом «Кардіологія та ревматологія» у 2008–2011 рр. (%)

Критерії	Засоби наукової комунікації	
	МР, n=20	ІЛ, n=36
Визначення методу (методів) дослідження	35,0	52,8
Визначення критеріїв відбору об'єктів дослідження	50,0	19,4
Відповідність визначення патологічних станів за МКХ-10	90,0	8,3
Достатність кількості об'єктів дослідження для проведення статистичного аналізу	60,0	11,1
Посилання на використані методи статистичної обробки	–	11,1
Повнота опису запропонованої інноваційної (чи удосконаленої) технології достатня	55,0	22,2
Обґрунтованість переваг запропонованої інноваційної (чи удосконаленої) технології щодо існуючих аналогів	20,0	–
Чіткість визначення очікуваних результатів після впровадження запропонованої інноваційної (чи удосконаленої) технології	–	–
Чіткість визначення показань для застосування запропонованої інноваційної (чи удосконаленої) технології	5,0	19,4
Чіткість визначення протипоказань	–	16,7
Наявність інформації про безпечність застосування запропонованої інноваційної (чи удосконаленої) технології	–	5,5
Обґрунтованість необхідності використання патентованих назв лікарських засобів	25,0	–
Чіткість викладення висновків	45,0	2,7
Використання бібліографічних джерел за останні 5 років	95,0	–
Підтвердженість охороноспроможності засобу наукової комунікації як об'єкту права інтелектуальної власності	5,0	5,5

обробки – у 88,9% ІЛ; нечітко викладені висновки – у 97,3% випадків, не підтверджена охороноспроможність матеріалів, викладених у ІЛ, як об'єкту права інтелектуальної власності – у 94,5% ІЛ.

У 10,0% МР та 58,3% ІЛ пропонується застосування лікарських засобів (ЛЗ) за відсутності у матеріалах інформації щодо результатів власних наукових досліджень, які підтверджують їх ефективність, стосовно показань і протипоказань, безпечності застосування, обґрунтування необхідності використання патентованих назв лікарських засобів (табл. 9).

Висновки

1. Наведено результати ретроспективного аналізу основних засобів наукової комунікації за напрямом

«Кардіологія та ревматологія» в Україні за 2008–2011 рр.

2. Проаналізовано фактори, які впливають на ефективність проведених наукових форумів (53 наукові медичні форуми: 5 конгресів, 6 симпозіумів, 42 НПК).
3. Проаналізовано 65 нововведень, запропонованих науковцями галузі для впровадження. Підвищенню ефективності впровадження нововведень у практику охорони здоров'я сприятиме включення до них посилань на МР, які мають містити повний опис інноваційної технології, що пропонується для впровадження, або на ІЛ, які мають містити алгоритм застосування зазначеної технології з посиланням на джерело доказовості.
4. Дослідження кількісних та якісних показників МР (20) та ІЛ (36) свідчить про необхідність під-

Таблиця 9

Загальна кількість методичних рекомендацій та інформаційних листів з пропозицією застосування лікарських засобів у лікуванні

Рік	Засоби наукової комунікації			
	усього МР (абс.)	МР з пропозицією застосування ЛЗ (абс. / %)	усього ІА (абс.)	ІА з пропозицією застосування ЛЗ (абс. / %)
2008	8	–	12	7
2009	6	2	8	3
2010	2	–	8	5
2011	4	–	8	6
Усього	20	2 / 10,0	36	21 / 58,3

вищення якості наукової інформації, а саме: обґрунтування новизни поданої інформації, її відповідності принципам доказової медицини, подання інформації стосовно безпеки та протипоказань до застосування запропонованої медичної технології тощо.

Перспективи подальших досліджень

Забезпечення реалізації заходів з реформування сфери охорони здоров'я можливе лише за умов ефективного впливу результатів наукових досліджень на

якість надання медичної допомоги, поліпшення показників здоров'я населення і діяльності лікувально-профілактичних установ та закладів. Аналіз основних засобів наукової комунікації в інформаційному забезпеченні спеціалістів за напрямом «Кардіологія та ревматологія» свідчить, що запорукою такого впливу має стати підвищення як кількісних, так і якісних їх показників, зокрема, це стосується підвищення ролі засад доказової медицини при їх створенні та впровадженні в практику охорони здоров'я, розширення кола колективів, установ та закладів-розробників інноваційних пропозицій, підвищення вимог до планування та результативності проведення наукових форумів.

Список літератури

1. *Аналіз* результатів наукової діяльності науково-дослідних установ, вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів і закладів післядипломної освіти, підпорядкованих Міністерству охорони здоров'я України / О. П. Волосовець, О. М. Кочет, П. Р. Петрашенко [та ін.] // Щорічна доповідь про результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2010 рік : [монографія] / за ред. О. В. Аніщенко. – К., 2011. – С. 26–45.
2. *Артамонова Н.* Інформаційний моніторинг наукової та інноваційної діяльності / Н. Артамонова // Бібліотечний вісник. – 2007. – № 2. – С. 10.
3. *Коваленко В. М.* Сучасний стан кардіології в Україні і перспективи втілення нових технологій діагностики і лікування / В. М. Коваленко // Журн. Акад. мед. наук України. – 2004. – Т. 10, № 2. – С. 268–272.
4. *Коваленко В. М.* Інноваційні наукові технології і пріоритети в кардіології / В. М. Коваленко // Журн. Акад. мед. наук України. – 2011. – Т. 17, № 1. – С. 7–10.
5. *Новгородська Л. М.* До питання підвищення ефективності підготовки деяких засобів наукової комунікації / Л. М. Новгородська, Н. О. Мовчун // Проблеми сучасного медичного наукознавства : наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 18–19 трав. 2006 р. : матеріали. – Тернопіль, 2006. – С. 76–78.
6. *Новгородська Л. М.* Методичні рекомендації залишаються ще найефективнішими засобами наукової комунікації у наукових інноваційних процесах / Л. М. Новгородська // Проблема ефективності використання наукових інформаційних ресурсів в охороні здоров'я та інші проблеми медичного наукознавства : наук.-практ. конф., м. Івано-Франківськ, 24–25 трав. 2007 р. : матеріали. – К., 2007. – С. 55–58.
7. *Порядок* підготовки основних засобів наукової комунікації для реалізації інноваційних технологій в медицині від 10.07.06 : метод. рекомендації. – К., 2006. – С. 23.
8. *Про Концепцію* розвитку охорони здоров'я населення України : Указ Президента України від 07.12.2000 р. № 1313/2000 [Електронний документ]. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1313/2000>. – Назва з екрана.

9. *Результати з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій, які проводилися у 2008 році.* – К., 2008. – 96 с.
10. *Результати з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій, які проводилися у 2009 році.* – К., 2009. – 75 с.
11. *Результати з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій, які проводилися у 2010 році.* – К., 2010. – 85 с.
12. *Результати з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій, які проводилися у 2011 році.* – К., 2011. – 88 с.
13. *Результати галузевих нововведень. Випуск № 28–29.* – К., 2008. – 249 с.
14. *Результати галузевих нововведень. Випуск № 30–31.* – К., 2009. – 264 с.
15. *Результати галузевих нововведень. Випуск № 32–33.* – К., 2010. – 276 с.
16. *Результати галузевих нововведень. Випуск № 34–35.* – К., 2011. – 279 с.
17. *Association between primary care physicians' evidence-based medicine knowledge and quality of care / K. Shuval, S. Linn, M. Brezis [et al.] // Int. J. Qual. Health Care. – 2010. – Vol. 22, № 1. – P. 16–23.*

Дата надходження рукопису до редакції: 28.01.2013 р.

Мониторинг основных средств научной коммуникации по разделу «Кардиология и ревматология» в сфере здравоохранения Украины за 2008–2011 гг.

Л.И. Закрутько, А.Е. Горбань, Л.М. Новгородская (Киев)

Представлены результаты ретроспективного анализа основных средств научной коммуникации по разделу «Кардиология и ревматология» в Украине за 2008–2011 гг. Проанализированы факторы, влияющие на эффективность проведенных научных форумов. Повышению эффективности внедрения нововведений в практику здравоохранения будет способствовать включение в них ссылок на методические рекомендации (МР), которые должны содержать полное описание инновационной технологии, предлагаемой для внедрения, или на информационные письма (ИП), которые должны содержать алгоритм применения указанной технологии со ссылкой на источник доказательности. Изучение количественных и качественных показателей МР и ИП выявило необходимость повышения качества научной информации, а именно: обоснование новизны представленной информации, ее соответствие принципам доказательной медицины, представление информации относительно безопасности и противопоказаний к применению предложенной медицинской технологии и др.

Ключевые слова: информационное обеспечение направления «Кардиология и ревматология» в Украине, средства научной коммуникации, научные медицинские форумы, нововведения, методические рекомендации, информационные письма.

Monitoring of the main means of scientific communication in the field of cardiology and rheumatology in the health care of Ukraine for 2008–2011 years

L.I. Zakrutko, A.Ye. Gorban, L.M. Novgorodska (Kyiv)

A retrospective analysis of the basic means of scientific communication in the field of cardiology and rheumatology in the sphere of health care of Ukraine for 2008–2011 years has been presented. The factors affecting the efficiency of conducted scientific forums are analyzed. The effectiveness of innovation in health care practice will facilitate the inclusion of references to the guidelines (GL), which must contain a full description of the innovative technologies, proposed for implementation, or to information letters (IL), which must contain the algorithm for applying this technology, citing a source of evidence. The study of quantitative and qualitative indicators of GL and IL revealed the need to improve the quality of scientific information, such as: study of novelty of the information and its compliance with the principles of evidence-based medicine, providing information about the safety and contraindications to the use of the proposed medical technology, etc.

Key words: information support in the field of cardiology and rheumatology in Ukraine, means of scientific communication, scientific medical forums, innovations, guidelines, information letters.